

FÅBORG LATINSKOLES LÆRERE

VED

CARL E. JØRGENSEN

Fåborg latinskole nævnes første gang 1523¹, og den blev nedlagt 1740 i forbindelse med den almindelige skolereduktion. Skolens historie strækker sig således over 200 år, men om de første årtier vides ikke meget.

1551 gav Ejler Rønnov til Hvidkilde (i fundatsen mærkeligt nok kaldt Otte Rønnov) indtægterne af en gård i Orehus, Ulbølle sogn, til skolemesteren og en fattig pebling (elev) i skolen. Ti år senere fik borgmestre og råd i Fåborg, Assens, Middelfart og Kerteminde af kongen forbud mod at anvende skolemestrene og hørerne (lærerne) til byskrivere og lignende, da skolerne forsømtes derved². Om der var en hører knyttet til Fåborg skole på dette tidspunkt, er nok tvivlsomt, for omkr. 1580 ansøgte byens magistrat kongen om, at degnekaldet i Horne, der for tiden var ledigt, måtte anvendes som løn til en hører; byen havde ikke råd til at betale løn, og skolemesteren trængte meget til at aflastes³; der kom dog intet ud af henvendelsen.

Ifølge Alb. Thura: Valvæ scholarum Danici regni apertæ⁴ skrev skolemester Anders Pedersen 1583 nogle vers om Fåborgs præster til en mindetavle i Fåborg kirke. Han er den første rektor, der kendes navn på, og man ved intet om ham uden navnet alene.

Kilden til skolens historie 1588–1604 er biskop Jacob Madsens visitatsbog (udgivet 1929 af A. R. Idum, side 229–236). I maj 1588 beskrives skolen som lille og stråtækt, men rummelig nok til eleverne. Skolemesteren Hans stammede fra byen; han var mere end lærd nok til skolen og fik af borgmesteren det bedste skudsmål; der var ingen hører. Eleverne modtog ingen legatstøtte; deres skriftlige præstationer var som andetsteds. Samme efterår kom bispen igen; sognepræsten gav skolemesteren det bedste vidnesbyrd for flid og lovede ham sin bistand; 1589 rostes skolemesteren igen; der var da 60 elever i skolen.

1592 oplyser visitatsbogen, at skolemesteren modtog 16 daler i kostpenge og af hver borger 2 skilling for sin degnetjeneste i kirken; en anmodning om at nedsætte degnepengene til det halve afslog biskoppen. I 1588 havde Jacob Madsen beklaget sig over, at omegnens degne ikke som andre steder betalte afgift til skolen. 1594 blev degnene sammenkaldt i Fåborg, og biskoppen fastsatte hver enkelts bidrag til skolen. Det blev til 3 ørtug byg til skolemesteren og godt $2\frac{1}{2}$ ørtug til eleverne, der dog i stedet for korn fik udleveret vadmel til deres skoletøj (en slags præstekjoler).

Notatet for 1595 fortæller, at af skolens 30 elever kom de 11 for at lære dansk; de 6 gik i rektors klasse. Den tidligere rektor Jacob Olsen (Wiberg kalder ham Jacob Knudsen) var samme år blevet sognepræst i Allese, og hans efterfølger Claus Bang var man ikke tilfreds med. Borgmesteren beklagede sig, og bispen noterede, at han var udannet. Det var vel som følge heraf, at tilgangen til skolen var ringe: 1598 kun 16 elever, hvoraf de 4 gik i rektors klasse. Der blev da holdt forældremøde på bispens foranledning, og man beklagede sig over, at skolemesteren var forsømmelig og drikkædlig; han sansede intet i sin drukenskab og lærte hverken eleverne gode sæder eller boglige færdigheder, gloserne forsømtes, og der var fejl i de skriftlige arbejder. På mødet bestemtes det at lade skolemesteren beholde sit embede til mikkelsdag, og hvis han til da ikke havde forbedret sig, skulle en ny ansættes. Indtægterne fra gården i Orehus beløb sig til 18 skæpper byg til rektor og 18 skæpper til eleverne; borgmesteren afhændede elevernes korn og leverede i stedet 18 alen vadmel.

Trods advarselen til Claus Bang forbedrede han sig ikke. I 1600 var undervisningen stadig slet og han selv tvær og uden lyst til at undervise. Da han desuden fik et barn med en andens fæstemø, var målet fuldt, og 1601 kom på magistratens skriftlige begæring den gamle skolemester Hans tilbage. Der var da 30 elever i skolen, de 3 i rektors klasse; de var ganske ulærde, og skolemesteren blev påmindet om også at repetere navneord med dem. Det blev samme år vedtaget at foretage en del reparationer på skolebygningen, således skulle stråtaget erstattes med et tegltag; stenene skulle tages fra kapellanens hus, der alligevel skulle ombygges.

Den gamle skolemester Hans, der i sin tid var blevet berømt af både bisp og by, var ikke i stand til at bringe skolen på fode efter Claus Bang, og 1603 trådte han tilbage på grund af udygtighed og dårligt helbred. Han afløstes af Laurids Andersen Fuglevig, præstesøn fra Vissenbjerg. Det følgende år var der 60 elever i skolen, og visitatsen i

byen kommenteredes med ordene „alt vel“. Laurids Fuglevig var stadig rektor, men afløste vist samme år sin far som sognepræst i Vissenbjerg.

Jacob Madsens hyppige angivelse af, hvor mange elever, der gik i rektors klasse, kunne tyde på, at skolen også havde en klasse, der blev undervist af en hører. Dette er dog næppe tilfældet, for ved andre skoler vurderer Jacob Madsen regelmæssigt også hørernes færdigheder. Med rektors klasse menes derfor sandsynligvis ældre elever, der fik særlig undervisning efter at de andre havde fået fri.

Fra 1604 til 1621 er kendskabet til Fåborg skole atter ringe. 1616 stiftedes et legat på 500 rdl. af Anne Rosenkrantz til Søholm, enke efter Frantz Rantzau⁵. Hun døde 1618, og 1620 stadfæstedes legatet af hendes svigersøn Palle Rosenkrantz til Krænkerup. Af renterne fik rektor 10, disciplene 20 rdl. Pengene uddeltes årligt i Fåborg kirke i overværelse af sognepræst, borgmester og rådmænd. Legatregnskabet førtes i en særlig protokol, der eksisterer endnu⁶. Af den fremgår for hver uddeling antallet af elever og fra 1638 desuden navnet på de skiftende rektorer.

Rektoransættelserne 1621–1646 fremgår endvidere af en eds-protokol fra Odense stift⁷, hvori rektorerne ved deres tiltrædelse måtte underskrive en ed, der forpligtede dem til at varetage lærergerningen med flid og omhu og vise både den gejstlige og verdslige øvrighed lydighed og underdanighed. Ofte angives ved denne lejlighed de pågældendes alder; ellers kan den som regel findes sammen med immatrikulationsåret i universitetsmatriklen⁸. Da næsten alle rektorerne senere blev præster, kan oplysninger om deres levned endvidere hentes fra Wibergs præstehistorie (m. tillæg)⁹. På dette grundlag kan følgende rektorække opstilles:

Jørgen Jørgensen Falster underskrev rektoreden 14. maj 1621 og var da 21 år gammel; andetsteds siges han dog at være født 28. maj 1601 som søn af borger i Stubbekøbing Jørgen Nielsen. Han var student fra København 1620 og tog baccalaurgraden 1622. Samme år flyttedes han til rektoratet i Assens. Senere studerede han udenlands, blev 1630 magister, 1632 rektor i Odense og 1636 professor ved gymnasiet samme-steds; 1637 ægtede han Barbara Nielsdatter Mule. Han døde 26. nov. 1662¹⁰.

Christen Nielsen Skalkendrup, præstesøn fra Avnslev, underskrev rektoreden 19. sept. 1622, 24 år gammel. Han var student fra Odense 1620, flyttedes 1626 til rektoratet i Rudkøbing (eden underskrevet 23. sept. 1626) og blev omkr. 1639 sognepræst i Simmerbølle.

Peder Jensen København, født 1606 og student 1626, skrev sin rektored under 14. april 1627.

Peder Christensen Bogense blev rektor 1628. Han var født 1600 og student fra Odense 1626. 16. okt. 1629 ordineredes han til sognepræst til Avernakø, men afsattes 4. febr. 1630. Under hans rektorat lejede byens kirkeværger af hospitalet i Odense et stykke jord ved klosterkirken; man ville her bygge et hus, hvor skolemesteren kunne have „sin værelse og residens“¹¹.

Laurids Hansen, student fra Odense 1620, underskrev rektoreden 16. okt. 1629, 31 år gammel, men forlod embedet „uden øvrighedens vidende og vilje“.

Han efterfulgtes af Jørgen Madsen, der var student fra Odense 1624. Han var 28 år, da han 28. febr. 1630 underskrev rektoreden, og 19. marts 1633 underskrev han ed som kapellan i Fåborg.

Jesper (Casper) Hansen Kolshave skrev ed som rektor 26. okt. 1634, 26 år gammel. Han var præstesøn fra Guldbjerg, student 1631 og blev 1635 kaldet til succession som sognepræst til Ejlby; embedet her blev først ledigt 1639, og velsagtens af utålmodighed søgte han ved sin fars død at overtage dennes kald, skønt han havde lovet at lade være, da det ville forringe moderens fremtidsudsigter; hun regnede vel med at ægte den næste præst i sognet, som skik og brug var, og klagede til kongen over sønnen. Kongen pålagde 1639 lensmanden på Rugård og Fyns biskop at varetage hendes interesser¹². Jesper Hansen døde som præst i Ejlby 5. okt. 1641.

Jørgen Pedersen Kerteminde var 25 år, da han 22. juli 1635 underskrev rektoreden; han var blevet student 1633.

Laurids Christensen Achtou, der 30 år gammel underskrev rektoreden 20. april 1636, var søn af Christen Lauridsen, sognepræst i Jordløse, og student fra Odense 1630. 11. juni 1638 ordineredes han som personel kapellan i Lumby, blev 1639 sognepræst i Lunde og døde her 9. april 1674. 1642 havde han ægtet Margrethe Jacobsdatter Zeuthen af Odense St. Knud.

Jørgen Lauridsen¹³ var født 1609 i Kerteminde, hvor faderen var rådmand; han var student fra gymnasiet i Odense 1635. Han modtog Rosenkrantz' legat 4. marts 1639, og det må derfor være ham, der underskrev rektored 15. marts 1638 (skolen anføres ikke i edsprotokollen). Jørgen Lauridsen forsømte skolen og måtte forlade den 1640. Da hans efterfølger frasagde sig rektoratet, ønskede biskop Hans Mikkelsen Jørgen Lauridsen tilbage, men en skrivelse fra Fåborgs magistrat 28. januar 1641 forhindrede dette¹⁴, og han kom i stedet til

skolen i Ærøskøbing, rektoreden dateret 28. april 1641. 1644 blev han kapellan i Svenstrup og var fra 1659 til sin død 1675 sognepræst i Åstrup, Haderslev herred. Hans første hustru Cathrine døde 6. febr. 1646, og 4. okt. 1646 ægtede han Anna Davidsdatter Monrad af Kettinge, efter hvem hans børn antog navnet Monrad.

Niels Knudsen Arrebo (eller Sølle) fødtes i Ærøskøbing 1614, blev student fra Vordingborg 1637 og var 1638–1639 hører i Nykøbing F.¹⁵ 30. maj 1640 underskrev han rektoreden, men fungerede kun et halvt år i Fåborg; 1642 blev han sognepræst i V. Hæsingø og døde 1. feb. 1676.

Jens Pedersen Bredal var søn af Peder Rasmussen Bredal, sognepræst i Egense, og student fra Sorø 1637. Han underskrev rektoreden 31. jan. 1641 og fik endnu 5. dec. 1645 del i Rosenkrantz' legat. 1653 blev han sognepræst i Klovborg og døde omkr. 1681. Hans hustru hed Marine Holgersdatter.

Jørgen Madsen underskrev som rektor 23. feb. 1646, hvilket tilsyneladende er i modstrid med oplysningerne om den følgende rektor. Jørgen Madsen er sikkert byens kapellan, der 1630–1633 var rektor for skolen, og som nu måske vikarierede indtil den næste rektor kunne træde. I 1646 modtog skolen en bøde på 30 daler, som sognepræst Henrik Griff måtte betale, fordi han af mangel på tilstrækkelig oplysning havde viet Hans Mammesen og Abel Wekes fra Flensborg, skønt hun ikke havde taget åbenbar afløsning i Flensborg, hvor hun havde syndet, men hos hr. Iver i Vester Skjærninge¹⁶.

Erik Jensen Bredal var søn af sognepræsten i Ollerup, Jens Rasmussen Bredal, og student fra gymnasiet i Odense 1636. Han underskrev rektoreden 12. jan. 1646 og fik del i skolens legatpenge endnu 18. dec. 1656. En embedstid så lang som Erik Bredals var så usædvanlig, at man fristes til at tro, at han ikke har været kvalificeret til at blive præst og har måttet blive i skoleembedet til sin død. Han synes ikke at have været nogen afholdt lærer¹⁷. 1652 visiterede biskop Laurids Jacobsen skolen og bemærkede: *in rescensendis præceptis* (i gengivelse af, hvad man har lært dem) temmelig færdige; men *in stylo* (stil) meget forsømmelige¹⁸.

Rasmus Lauridsen Juel var student fra Odense 1648 og modtog legatpenge som rektor 21. dec. 1657–13. sept. 1661; endnu 23. dec. 1662 fik han som „forrige skolemester“ del i Rosenkrantz' legat. En vurdering af ham er også blot en gisning: I hans tid anføres elevtallet ikke som det plejer i legatregnskabet, men kun for året 1661, da det var 18, mens det både før og senere svingede omkring 40.

Hans Hansen Loch stammede fra Assens, gik i Odense skole, immatrikuleredes 1659 i Sorø, 1660 i København. Som rektor optræder han først 23. dec. 1662 og valgtes 26. juni 1664 af Christian Rothkirck til Stensgård m. fl. til sognepræst i Svanninge¹⁹. Han døde omkr. 1678.

Jens Christensen Bang²⁰ fødtes 1636 i Assens; faderen var stiftsskriver ved det gejstlige gods på Fyn. Han var student fra Odense 1660 og nævnes som rektor 23. dec. 1664–22. dec. 1665. Allerede 1660 var han kaldet til succession som sognepræst på Avernakø, men først omkr. 1666 blev embedet ledigt; han døde 31. maj 1697. Første gang var han gift med præstedatteren Anne Rhodius fra Lyø, derpå med Anna Jørgensdatter, hvis far var borgmester i Fåborg.

Sejr Andersen Bonde²¹ var student fra Randers 1661, blev 1666 rektor i Saxkøbing, men snart efter i Fåborg, hvor han fik del i legatpengene 22. dec. 1666. 2. juni 1668 blev han sognepræst i Hvirring og døde 1696. Håndskrevne notater til Wibergs præstehistorie i Landsarkivet i Viborg oplyser, at han 1682 ejede en bod i Randers, 13. okt. 1668 blev troløvet og 21. dec. 1668 gift på Frederiksgave med Øllegård Hansdatter Borchhorst, der døde 1723.

Legatregnskaberne meddeler ikke rektornavn for årene 1668–1677, og det er muligt, at rektoratet i denne periode har været beklædt af en eller flere, vi ikke kender. 1674 hed rektoren Jacob Hansen Køpping; han angaves da som far til et barn født uden for ægteskabet²². Ikke desto mindre fortsatte han som rektor og valgtes 3. marts 1678 til sognepræst til Svanninge. I erklæringen anmodedes biskop Kingo om at examinere ham og efter befunden dygtighed at ordinere ham²³. Han var 1662 blevet student fra Odense og døde omkr. 1682. 1678 ægtede han Dorthea Christensdatter, der senere ægtede hans efterfølger i Svanninge.

Oluf Jørgensen Lund var student fra Odense 1671 og fik som rektor legatpenge 24. dec. 1678. Allerede 1676 var han kaldet til succession som sognepræst til Norup og ordineredes her 15. jan. 1679. Død 17. marts 1714. 3. dec. 1679 ægtede han Elisabeth Jensdatter Kingo, en søsterdatter til biskoppen, død 8. juli 1702; senere blev han gift med en slægtning til formanden i kaldet; hun druknede 1709.

Jens Madsen Faber var søn af smed Mads Jensen og Kirsten Henriksdatter. Han fødtes 13. dec. 1654, blev student fra Odense 1674 og modtog som rektor legatpenge 23. dec. 1679–23. dec. 1681. Allerede 15. okt. 1681 var han kaldet til sognepræst til Gislev, blev magister 1700 og provst 1704. Han døde 1716 eller 1719. 11. okt. 1682 ægtede

han Birgitte Brodersdatter Risbrigh, 22. nov. 1699 Anne Sophie Jacobsdatter, borgmesterdatter fra Fåborg.

Erik Christoffersen²⁴ var født i Assens 1649 og student fra Odense 1669. Som rektor modtog han legatpenge 24. dec. 1682–23. dec. 1687; 7. sept. 1687 blev han kaldet til sognepræst til Ølstrup, året efter til Sejro, hvor han døde 2. sept. 1704.

Jørgen Lauridsen Hjorth²⁵ var vist præstesøn fra Skamby og student fra Odense 1679. Legatregnskabet viser ham som rektor 21. dec. 1688–23. dec. 1691. 1692 frasagde han sig embedet, da han ikke kunne leve af indtægterne. 2. jan. 1697 kaldet til sognepræst til Tønning, død 20. marts 1719. 25. aug. 1697 ægtede han Marie Aagaard.

Herman Danielsen Weigner eller Wegener var søn af en urmager i Odense. Som rektor fik han legatpenge 23. dec. 1692–22. dec. 1694. 21. nov. 1699 blev han sognepræst til St. Jørgens, 1727 provst; han døde 9. juni 1735. Han var gift med Anne Cathrine Lieme, købmandsdatter fra Odense.

Laurids Christensen Kullerup var præstesøn fra Kullerup, student fra Nyborg 1690, cand. teol. 16. juni 1692. Han underskrev rektoreden 9. sept. 1695 og tog baccalaurgraden 1696. Sidste gang han fik del i Rosenkrantz' legat, var 23. dec. 1700, men først 6. aug. 1704 blev han sognepræst til Flødstrup; død 1727. Hans første hustru Marie Knudsdatter Lerche var enke efter en af formændene i kaldet, hans anden hustru Maren Hansdatter var præstedatter fra Krogsbølle og døde 1734.

Corfitz Henriksen Schurmann var søn af sognepræsten i Brahetrolleborg; han fødtes 16. april 1678, blev student fra Odense 1696 og modtog legatpenge 23. dec. 1701–23. dec. 1704. 10. marts 1705 blev han nederste kapellan v. St. Nicolai kirke i København og 3. jan. 1718 sognepræst til Holmens kirke; død 26. april 1728; gift med Johanne Fischer.

Rasmus Winter fødtes 16. juli 1680 som søn af Peder Winter, sognepræst til Føns; han dimitteredes privat som student 1695, blev cand. teol. (haud.) 30. sept. 1697 og blev 15. juni 1705 rektor i Fåborg²⁶. 20. okt. 1710 blev han sognepræst til Ørbæk, provst 1746 og døde 5. dec. 1767. Han ægtede 3. juni 1711 præsteenken Anne Marie Jørgensdatter, datter af handelsmand Jørgen Thomsen i Fåborg.

Niels Bertelsen (Bartholin) blev student fra Odense 1701, 18 år gammel; cand. teol. 1703 og derpå hører i Assens. Som rektor i Fåborg modtog han legatpenge 23. dec. 1711–23. dec. 1718; ved de 3 første legatuddelinger i hans rektortid var elevtallet kun 15, 16 og 13; siden

anføres det ikke. 1714 hævdede borgerne, at skolen var i meget slet tilstand, og formedelst lærernes forsømmelse ville de ikke betale kostpenge²⁷; 23. dec. 1728 blev Niels Bertelsen sognepræst i Nørre Lyndelse, men efterfulgtes her allerede 14. jan. 1729 af Jørgen Hansen Wichmann.

Hans Lauridsen Grønnegaard²⁸ fødtes i Odense 1691 som søn af Lars Pedersen og Gertrud Grønnegaard. Han var student fra Odense 1713, cand. teol. (haud.) 1717 og modtog første gang legatpenge som rektor 22. dec. 1719. 1. okt. 1726 ægtede han Cathrine Mikkelsdatter, datter af byskriver i Fåborg Mikkel Lauridsen og Maren Iversdatter. Hun døde 8. juni 1740. Ifølge bestemmelse af 4. marts 1740 nedlagdes latinskolen i Fåborg sammen med de andre små skoler på Fyn. Lærernes fremtid var i forvejen gennemdrøftet af stiftamtmand Christian Sested og biskop Christian Ramus, der 13. jan. 1740 gjorde følgende indstilling om rektor²⁹: „Rektor Jens Grønnegaard har hustru og børn, er en aldrende mand, der i mange år med god frugt har betjent skolen, og som han nu er ked af skolevæsenet og ønsker sig et præstekald, hvortil han og er bekvem, så udbeder han sig allerunderdanigst H. M. nåde til befordring og imidlertid at nyde pension“. Han opnåede herefter 11. aug. 1741 at blive kaldet til sognepræst til Pedersker på Bornholm, hvor han døde 26.–27. sept. 1761.

Om hørerne i Fåborg er der ikke meget at berette. 1638 var byens klokker Jacob Pedersen hører; 1711 hed høreren Frederik Westhof³⁰. Fra 1678 fik en hører regelmæssigt 5 rdl. af Rosenkrantz' legat, men legatbogen meddeler kun undtagelsesvis navn på hørerne: 23. dec. 1695 Niels Jensen, 1722–5. jan. 1732 Peder Olufsen Skov. Efter fundatsen var høreren ikke berettiget til at nyde dette legat, og det skete, at det blev påtalt. I en kopi af et udateret brev, der anføres i „Regnskabsbog 1707–1739“ mellem regnskaber for 1723 og 1724, forsvarede rektor Grønnegaard fordelingen af rentepengene: „thi det vil ellers ej være muligt at nogen collega sidenhen kan subsistere, såsom han hverken nyder kost, kammer eller husværelse fri, men med største besværing må drage sit subsidium og årlig for husværelse nærved skolen må give over 5 rdl.“ I denne regnskabsbog anføres Peder Skov som hører endnu 23. dec. 1734, derefter J. J. Krag. I den ovennævnte indberetning fra stiftsøvrigheden anføres: „Høreren N. Krag har ikke susteneret examen theologicum og kan derfor endnu ikke recommenderes til præstekald, men som han er en skikkelig person, kunne han efter hans eget frie valg enten blive ved den danske kristendomsskole i Fåborg eller beskikkes til degn i Svanninge, som tilforn har ligget til hans hører-

tjeneste; herhos må vi dog erindre, at oberst Holst til Langesø ejer kirken med jus vocandi til præstekaldet, men som han aldrig har haft eller kunne få rettinghed til at kalde degn, så længe degnekaldet lå til høreren i Fåborg skole, kunne vel H. M. for den første gang beskikke en af de reducerede lærere til degnekaldet, da kirkepatronen siden altid beholder sin frihed ved forefaldende vacance at kalde degn dertil; ellers udbeder bemeldte hører N. Krag sig H. M. nåde til videre befordring, når han dertil har gjort sig bekvem“.

Lærernes løn var ringe og varierede fra år til år³¹. Rektor underviste de ældste elever, høreren de yngste; ved juletid modtog rektor af hver af sine elever 1 mark, af hørerens 8 skilling. Efter reformationen var det skik, at rektor fik fri kost hos byens borgere, så han snart spiste i ét hjem, snart i et andet; i Fåborg som så mange andre steder gik borgerskabet over til at udrede kostpenge i stedet, i 1700-tallet ca. 21 rdl. årligt. Da rektor fungerede som degn i Fåborg kirke, modtog han „degnpenge“ ca. 4 rdl. årligt og frivillige gaver ved kirkelige og private højtider, og som leder af skolekoret fik han del i de penge, som disciplene sang ind ved begravelse, bryllup o. lign. Disse „diskantpenge“ beløb sig til ca. 16 rdl. årligt. Endelig betalte Bjørnø samt degnene i Hillerslev, Åby, Nørre- og Sønder Broby årlige afgifter i korn og penge til rektoratet. Alt i alt lå årsindtægten i 1700-tallet på omkring 60 rdl., men de „uvisse“ indtægter svandt stadig ind, som et brev fra rektor Grønnegaard til bispen 10. okt. 1729 gør rede for: „Tilforn var det skik ved stedet, at der blev ofret ved kirkegangskoner, som daværende rektor fik sin andel af; men nu for rum tid siden er den skik plat exspireret (forduftet) og ingen refusion derfor bleven erlagt. Nu når der bliver ofret de 3 almindelige fester her i kirken, er der ej over 25 personer, som på alteret med deres offer indfinder sig; den største del af almuen bliver stående ved kirkedøren indtil præsten går ud og da møder ham dér med ofrene, men af sådanne nyder jeg aldeles intet. Nu bliver der mange formuende folks lig efter den vedtagne praxis i al stilhed begravet, hvoraf præsten dog altid nyde noget som følgeskab, men skolen og jeg mister vores tillagte rettinghed . . . Nu når diskantkorene de højtidsaftener går omkring, kan der til min anpart kun indløbe 10 à 12 sletdaler, da jeg før byens sørgelige tilstand (brand 1728) kunne få 20 sletdaler. Er der bryllupper og børn med musikken at opvarte, da kan jeg vidne for Gud med frelst samvittighed, at jeg i den ganske summa al min tid ved stedet ikke har indtaget over 3 rdl., såsom det er rart (sjældent) at folk her er musik forlangende“.

Hørerens indtægt var næppe mere end en trediedel af rektors; byen

gav intet, men han fik del i diskantpengene og var degn i Svanninge, hvor han modtog degnepenge og offer ved højtiderne. Eleverne havde indtægter af legater, diskantpenge og afgifter fra omegnens degne; selv betjente en eller to elever Diernæs degnekald og oppebar indtægterne deraf.

Ved skolens nedlæggelse overførtes indtægterne til skolen i Odense.

Fåborg latinskoles historie er grundigt behandlet af Aage Fasmer Blomberg i Fåborg bys Historie I 131–138, 319–329, men her savnes oplysninger om de enkelte lærere. Chr. H. Rasmussen har i Svendborg Amt 1920, 111–140 meddelt oplysninger om lærerne, men ofte mangelfuldt eller ukorrekt.

¹ Historisk Tidsskrift, 8. R. VI, 210. – ² Kancelliets Brevbøger 4.4.1561. – ³ Kirkehistoriske Samlinger 5. R. III, 275–276. – ⁴ Håndskrift fra 1738 i Kgl. Bibl.: Add. 205 4°. – ⁵ H. de Hofman: Samling af Foundationer VI, 127. – ⁶ „Legater og beneficier 1616–1748“ i Fåborg Latinskoles Arkiv i Landsarkivet i Odense. – ⁷ Kirkehistoriske Samlinger 3. R. V, 143 ff. – ⁸ S. Birket Smith: Kjøbenhavns Universitets Matrikel 1611–1829, I–III, 1890–1912. – ⁹ S. V. Wiberg: Bidrag til en almindelig dansk Præstehistorie, I–III med supplement, 1867–1879. – ¹⁰ Flere oplysninger om ham kan findes i S. N. J. Bloch: Den Fyenske Geistlighedens Historie II, 291–299. – ¹¹ „Regnskabsbog 1707–1739“ i Fåborg Latinskoles Arkiv i Landsarkivet i Odense. – ¹² Kancelliets Brevbøger 1637–1639, s. 625. – ¹³ O. Fr. Arends: Gejstligheden i Slesvig og Holsten II, 16. Aage Dahl: Haderslev Herreds Præstehistorie, 1936, 150. – ¹⁴ Chr. Giessing: Samling af . . . Jubellærere, III, 178. – ¹⁵ Johs. Lollesgaard: Nykøbing Katedralskoles Historie, 1932, 81. – ¹⁶ Kirkehistoriske Samlinger 5. R. III, 61. – ¹⁷ Faaborg Bys Historie I, 321–323. – ¹⁸ Kirkehistoriske Samlinger 4. R. II, 677. – ¹⁹ Smst. 5. R. III, 67. – ²⁰ N. Rasmussen Søkilde: Holstenhus og Nakkebølle, 435. – ²¹ Fåborg Bys Historie I, 322; om hans slægt, se Århus Stifts Årbog 1938, 1–19. – ²² Kirkehistoriske Samlinger 3. R. II, 685. – ²³ Smst. 5. R. III, 278. – ²⁴ Fåborg Bys Historie I, 323. – ²⁵ Smst. I 323–324. – ²⁶ „Regnskabsbog 1707–1739“, s. 15. – ²⁷ Faaborg Bys Historie I, 325. – ²⁸ Smst. I 327–328, Bornholmske Samlinger 1961, 142–143. – ²⁹ Landsarkivet i Odense: Biskoppens kopibog 1740–1742, s. 29f. – ³⁰ Faaborg Bys Historie I, 325. 23. Sept. 1642 underskrev Søren Hansen Kerteminde ed som rektor i Fåborg; der var imidlertid ikke vacance på det tidspunkt, muligvis blev han hører. Han var student fra Odense 1638 og blev 1647 kapellan i Vigerslev. – ³¹ Om lærerstandens almindelige forhold, se Jyske Samlinger, Ny række IV, 21f; regnskab for indtægterne til lærere og elever i Fåborg, se Svendborg Amt 1920, 113–116 og „Regnskabsbog 1707–1739“, s. 14f.